

پاکستان با سوریه و عراق هم‌تراز نیست

خلیج فارس با مشکل مواجه بود، بندر کراچی پاکستان به‌عنوان پشتیبان برای واردات کالاها به ایران استفاده می‌شد. با توجه به این مسائل، طبیعتاً ما هرگز نباید اقدام نظامی را بر اقدام‌های دیگر مقدم می‌دانستیم. طبیعی است که اقدام‌های غیرنظامی کندتر هستند و دیرتر جواب می‌دهند. حتی اگر عملیات نظامی در خاک یک کشور دیگر ضرورت داشته‌باشد، ابتدا باید دستگاه سیاست خارجی ما با آن کشور هماهنگ کند، از آن کشور مجوز بگیرد و سپس اگر طرف مقابل اعلام کرد که توان یا بودجه کافی برای مقابله با تهدید ندارد یا مسائل داخلی با قومیت‌ها دارد، آنگاه ممکن است مجوزی بدهد که ایران به صورت پنهانی و اعلام‌نشده عملیاتی را در سرزمینش انجام بدهد. اما آنچه اتفاق افتاد به نظر می‌رسد بدون هماهنگی بود و با اعلام در سطح وسیع رخ داد. چنین اقدامی تحقیر پاکستان بود. پاکستان رانمی‌توان با عراق و سوریه هم‌راز تلقی کرد، در آن دو کشور دولت‌های ضعیفی حاکم هستند که در طول سالیان گذشته بارها و بارها با اقدام‌های ایران و ترکیه و در مورد سوریه با حضور روسیه و آمریکا مواجه بودند. کسی منکر حضور نیروهای تروریستی در خاک پاکستان نیست. حتی پاکستان هم این موضوع را انکار نمی‌کند اما مواجهه با این موضوع راهکارهایی سازنده‌تر دارد که آسیب‌های کمتری به روابط دو کشور می‌زند. پاکستان هم مدعی است که در خاک ایران معارضاتی علیه امنیت این کشور اقدام می‌کنند. ایران به جای پیگیری اقدام‌های ریشه‌ای و منطقی، تصمیم

ایران علیه اهدافی در عراق شاهد بودیم که دولت نزدیک و دوستی که در بغداد حاکم است، از ما به شورای امنیت شکایت برد. در سوریه اما با اقدام‌های ما مشکلی ندارند، چون دولت مرکزی توانمندی کافی ندارد و موجودیتش را مدیون ایران است. اما در مورد پاکستان شرایط کاملاً متفاوت است. چنین حمله‌ای از سوی ایران در طول تاریخ ۷ دهه‌ای تأسیس این کشور، بی‌سابقه بود. براساس شناختی که من از پاکستان دارم، مثبت‌ترین دیدگاه در میان همسایگان نسبت به ایران به‌خصوص در میان مردم، در پاکستان وجود دارد. این نگاه مثبت چه قبل از انقلاب وجود داشت و بعد از انقلاب هم به‌ویژه با توجه به گرایش اسلام‌گرایانه انقلاب ایران، علاقه مردم پاکستان به ایران تقویت شد. دولت‌های مختلف پاکستان هم تلاش کرده‌بودند که با ایران نزدیک باشند. قدرت‌های منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای تلاش‌های بسیاری انجام دادند که دیدگاه مثبت پاکستان را نسبت به ایران تحت تأثیر قرار دهند اما موفق نشدند. در دوران جنگ تحمیلی هم به این دلیل که رفت و آمد کشتی‌ها به بنادر ایران در

ابراهیم رحیم‌پور

معاون پیشین وزارت امورخارجه

در سال‌های اخیر شاهد بودیم که ترکیه چندین بار به شمال عراق حملاتی را انجام داده است. در واکنش به این حملات هم دولت عراق اعتراض و شکایت کرد، حتی ایران هم از این اقدام‌ها اعلام نارضایتی کرد. ترکیه در واکنش تأکید کرد که تروریست‌ها در این مناطق مختصر هستند و آنکارا برای حفاظت از امنیت ملی خود این اقدام را انجام داده است. ترکیه به شمال سوریه هم هجوم برد و حتی بخش‌هایی از سرزمین‌های سوریه را اشغال کرد. تهران هم چه در شمال عراق و چه در سوریه اقدام‌های مشابهی انجام داده است. در عراق و سوریه سابقه مکرر چنین اقدام‌هایی وجود داشت اما در عملیات اخیر

AL-MONITOR

نگاه ترکیه به تنش بین ایران و پاکستان

حمله گروه جیش‌العدل به ایران و حمله موشکی ایران به بلوچستان پاکستان و پاسخ متقابل پاکستان به ایران، ترکیه را در شرایط سخت و غیرمنتظره‌ای قرار داد. وقتی تنش‌ها بین ایران و پاکستان به دلیل حملات موشکی به خاک یکدیگر افزایش یافت، سکوت تنها گزینه معقول ترکیه بود. از یک سو، آنکارا تمایلی به رویارویی با تهران را ندارد، چه اینکه تهران شریک تجاری و انرژی و یک رقیب منطقه‌ای نیز هست. از سوی دیگر ترکیه به سختی می‌تواند ریسک ناراحت کردن پاکستان را بپذیرد چراکه پاکستان رابطه دوستانه‌ای با ترکیه داشته و یکی از اصلی‌ترین واردکنندگان تسلیحات ترکیه و حامی مهم ترکیه در مجامع بین‌المللی بوده است. روابط ترکیه و ایران برای چندین دهه (اگر نگوئیم قرن‌ها) فرازونشیب‌های خود را داشته است، اما اوضاع در اوایل دهه ۲۰۱۰ به دلیل جنگ داخلی سوریه تیره شد. در حالی که تهران از بشار اسد به‌عنوان بخشی از «محور مقاومت» حمایت می‌کرد، آنکارا در کنار گروه‌های مخالف مسلح و علیه دولت اسد قرار گرفت. به همین ترتیب، نفوذ بیش از حد ایران در عرصه سیاسی عراق از طریق گروه‌های شیعی، روابط تهران و آنکارا را اندکی تیره کرد. تنش‌ها در سال ۲۰۲۰ بر سر حمایت ترکیه از آذربایجان، به‌عنوان یک کشور ترک‌نشین و متحد ژئوپلیتیکی، افزایش یافت. این تشدید در سال‌های گذشته کاهش یافته است. ابراهیم رئیس، رئیس‌جمهور ایران، قرار بود اوایل ماه جاری به ترکیه سفر کند که حمله تروریستی در کرمان باعث شد این سفر به تعویق بیفتد. با این حال، رسانه‌ها در ایران همچنان به انتقاد از اردوغان، رئیس‌جمهور ترکیه ادامه می‌دهند و مدام درباره عدم قطع تجارت و توافقات تجارت آزاد ترکیه با اسرائیل با وجود حمایت صریح اردوغان از آرمان فلسطین و انتقادش از دولت یهود، می‌نویسند و با این حال تجارت و گردشگری ترکیه و ایران هرگز تحت تأثیر این فرازونشیب‌ها قرار نگرفته است. از این رو، در زمانی که احساس ثبات به اقتصاد ترکیه بازگشته و به‌رغم افزایش تنش‌های ژئوپلیتیکی در همسایگی ترکیه، آنکارا نمی‌تواند دوباره به تنش‌ها با تهران دامن بزند. کمی آنطرف‌تر پاکستان است که ترکیه با آن روابط دوستانه‌تری دارد. دو کشور با مشکلات لاینحل ژئوپلیتیکی که در مجامع بین‌المللی از جمله سازمان ملل و سازمان همکاری اسلامی (OIC) مواجه هستند، از مواضع یکدیگر حمایت می‌کنند. اسلام‌آباد همچنین یکی از قابل‌اعتمادترین بازارهای صادرات دفاعی آنکارا است. نیروی هوایی پاکستان اخیراً پهپادهای Akinci TB-۲ ساخت ترکیه خود را به نمایش گذاشت که در لیبی، سوریه، عراق، اوکراین و آذربایجان برای خود شهرت پیدا کرده‌اند. سال گذشته، ترکیه اولین ناوگروه کلاس Ada را با سه ناو جدید به نیروی دریایی پاکستان ارائه کرد. کوروت آدا یک پلتفرم چندمنظوره کوچک اما قدرتمند است که در برابر اهداف هوایی، سطحی و زیردریایی کارایی دارد. شباهت‌های قابل توجهی بین بحران ایران و پاکستان و یکی از بزرگترین نگرانی‌های منطقه‌ای ترکیه یعنی جدایی طلبی وجود دارد. از اوایل دهه ۲۰۱۰، جیش‌العدل، یک گروه مسلح سنی و بلوچ مستقر در پاکستان، حملات مرگباری را علیه ایران ترتیب داده است. این گروه به دنبال استقلال استان سیستان و بلوچستان از ایران است. در همین حال، ارتش آزادی‌بخش بلوچستان و جبهه آزادی‌بخش بلوچستان مستقر در ایران، برای تشکیل سرزمین مستقل بلوچ با اسلام‌آباد جنگیده‌اند. این مشکل جدایی‌طلبی چیزی است که ترکیه می‌تواند به آن مرتبط شود. به دلیل خلا امنیتی و انبوه گروه‌های مسلح در سوریه و عراق، آنکارا حضور نظامی قابل توجهی در هر دو کشور دارد. نگرانی اصلی امنیتی ترکیه، حزب کارگران کردستان (پک‌ک) است که در کوه‌های قندیل دولت منطقه‌ای کردستان عراق (KRG) مستقر است و از سال ۱۹۸۴ با دولت ترکیه برای خودمختاری می‌جنگد. به‌طور مشابه، ترکیه حملات هوایی فرامرزی را علیه نیروهای سوریه‌دموکراتیک به رهبری کردها (SDF)، متحد اصلی ائتلاف تحت رهبری ایالات متحده علیه داعش انجام داده است. به عبارت دیگر، ممکن است ترکیه نخواهد مصداق ضرب‌المثل «دیگ به دیگ می‌گوید روت بسیم است» باشد. ترکیه علاوه بر واکنش بسیار خفنی به بحران ایران و پاکستان، سروصدای زیادی درباره حملات موشکی ایران در ۱۵ ژانویه با ساختمانی از اربیل صورت نداد.

ارزیابی کارشناسان و دیپلمات‌های سابق از پیامدهای حمله موشکی ایران به مقر جیش‌العدل در بلوچستان پاکستان بر روابط دو کشور

ضرورت دوران‌دیشی

شهاب شهسواری

خبرنگار گروه دیپلماسی

روز ۲۶ می‌ده سال جاری سپاه پاسداران انقلاب اسلامی اعلام کرد، حمله‌ای پهنیادی و موشکی به بلوچستان پاکستان برای هدف قرار دادن مقر گروه تروریستی جیش‌العدل انجام داده است. هر چند این گروه تروریستی شناخته‌شده، هدف قرار گرفتن مقرهایش را در بیانیه‌ای تأیید کرد، اما حمله به خاک همسایه شرقی باعث ایجاد تنش در روابط تهران و اسلام‌آباد شد. پاکستان بلافاصله بعد از این حمله آن را محکوم کرد و ضمن فراخواندن سفیر خود از تهران، اعلام کرد، اجازه بازگشت سفیر ایران را به اسلام‌آباد نخواهد داد. پاکستان همچنین اعلام کرد، تمامی مناسبات دیپلماتیک خود را با تهران به حالت تعلیق درمی‌آورد. دو روز پس از حملات پهنیادی و موشکی سپاه پاسداران به مواضع گروه جیش‌العدل در خاک

پاکستان، روز پنجشنبه ۲۸ دی، وزارت امور خارجه پاکستان اعلام کرد که مخفیگاه چند گروه شبه‌نظامی مخالف خود در استان سیستان و بلوچستان را مورد هدف قرار داده است. وزارت امور خارجه پاکستان، از این حملات به‌عنوان «حملات دقیق نظامی هدفمند علیه مخفیگاه‌های تروریست‌ها» یاد کرد.

هر چند روابط دیپلماتیک دو کشور برای سه روز در شرایط پرتنش قرار داشت اما نهایتاً پس از حملات تلافی‌جویانه پاکستان، به نظر می‌رسد که با دست به کار شدن دستگاه دیپلماسی و مذاکراتی که میان وزرای خارجه ایران و پاکستان انجام شد، تا حدودی از شدت اختلاف‌ها میان دو کشور کاسته‌شد. با این حال بسیاری از کارشناسان معتقدند که این وقایع آثار بلندمدتی بر روابط تهران و اسلام‌آباد بر جای خواهد گذاشت. برای بررسی ارزیابی کارشناسان از تحولات اخیر در روابط ایران و پاکستان با تعدادی از دیپلمات‌های پیشین جمهوری اسلامی ایران در پاکستان و کارشناس‌های منطقه گفت‌وگو کردیم. مانند بسیاری دیگر از موضوع‌های متلاشه سیاست خارجی کشور، در موضوع پاکستان هم دوقطبی شدیدی میان

که ۱۴ گروه تروریستی فعال که گروه تروریستی موسوم به جیش‌العدل هم یکی از آنها محسوب می‌شود، در افغانستان حضور دارند. مشخص است اقدام ایران در خاک پاکستان، فقط با این هدف بود که تأثیر آنی بر جای بگذارد و به دنبال تأثیرهای بلندمدت نباشد؛ چراکه حملات این چنینی گروه‌های تروریستی فقط یک ضربه می‌خورند، اما این گروه‌ها از بین نمی‌روند. از بین بردن ریشه کن کردن این گروه‌ها نیازمند اقدام‌های ریشه‌ای اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی است تا زمینه‌های بروز چنین رفتارهایی از بین برود. اقدام‌های ریشه‌ای از این دست بسیار مشکل و پیچیده و نیازمند مدیریت قوی و دوراندیشانه است. ایران و پاکستان در یک حوزه تمدنی مشترک واقع شده‌اند که اینگونه اقدام‌ها باعث ایجاد شکاف و فاصله در حوزه تمدنی مشترک می‌شود. پیش از این انگلیسی‌ها باعث جدایی

پاکستان، روز پنجشنبه ۲۸ دی، وزارت امور خارجه پاکستان اعلام کرد که مخفیگاه چند گروه شبه‌نظامی مخالف خود در استان سیستان و بلوچستان را مورد هدف قرار داده است. وزارت امور خارجه پاکستان، از این حملات به‌عنوان «حملات دقیق نظامی هدفمند علیه مخفیگاه‌های تروریست‌ها» یاد کرد.

افزادی که برای حمله به پاکستان تصمیم‌گیری کردند، شناخت کافی از همسایه شرقی ایران ندارند و پاکستان را هم از عراق و سوریه در نظر گرفته‌اند. ریشه‌شراحت‌ها و گروه‌های تروریستی در مرزهای شرقی ایران همگی در افغانستان است، گروه‌های افراطی و تروریستی، وضعیت آرمش و آسایشی در افغانستان زیر سایه حکومت طالبان پیدا کرده‌اند و آزادانه فعالیت می‌کنند و تردیدی وجود ندارد

انجام شده بود. در پی چنین اقدام‌هایی معمولاً وزارت امور خارجه پاکستان یادداشت‌های اعتراضی به سفارت ایران در اسلام‌آباد می‌داد و نسبت به چنین اقدام‌هایی اعتراض می‌کرد. اما اقدام اخیر ایران از چند جهت با اقدام‌های پیشین متفاوت بود. نخستین تفاوت نوع تجهیزات استفاده‌شده و به کارگیری موشک در حمله به خاک پاکستان بود. تفاوت دوم همزمانی این حملات با حملات به عراق و سوریه بود و از همه مهم‌تر این بود که ایران به‌صورت علنی و آشکار عملیات خود را در خاک پاکستان اعلام کرد. عملیاتی با این سه ویژگی نخستین بار است که انجام می‌شود. پاکستان در شرایطی قرار دارد که نمی‌تواند پاسخ ندهد. پاکستان در مرزهای شرقی خود بیش از ۷ دهه است که با هند خصومت دارد و اکثر نیروهای نظامی خود را در مرزهای شرقی مستقر کرده است. در شمال هم پاکستان با افغانستان مشکل دارد. اسلام‌آباد تصور می‌کرد که بعد از به قدرت رسیدن طالبان، کابل به عمق استراتژیک پاکستان تبدیل می‌شود و ملی تحولات خلاف پیش‌بینی آنها پیش رفت و با طالبان به مشکل خوردند. اسلام‌آباد البته با چین رابطه استراتژیک دارد. مرزهای غربی پاکستان با ایران، مرزهای امن برای اسلام‌آباد محسوب می‌شد. با پیش از این خیال اسلام‌آباد از مرزهای غربی راحت بود و ترجیح می‌داد نیروی کمتری در

آسیب جدی به اعتماد متقابل تهران و اسلام‌آباد

کارشناسان گرفته‌می‌شود، این است که اقدام‌های ما نتایج منفی به بار می‌آورد و تازه بعد از بروز کردن تبعات منفی است که تصمیم‌گیران به یاد می‌آوردند باید از تجربه افراد صاحب‌نظر استفاده کنند. نزدیک به چند دهه است که از طریق خاک پاکستان فعالیت‌هایی علیه جمهوری اسلامی ایران انجام می‌شود. در برابر هم، گاهی از خاک ما علیه پاکستان اقدام‌هایی انجام می‌شود. سابقه دارد که دولت پاکستان مستند به دیپلمات‌های ایرانی مراجعه می‌کنند که چنین تهدیدهایی علیه پاکستان در خاک ایران وجود دارد. این نخستین بار نیست که ایران به‌صورت مستقیم در خاک پاکستان عملیات انجام می‌دهد. تاکنون چندین بار جمهوری اسلامی ایران به صورت مستقیم در خاک پاکستان اقدام‌هایی انجام داده است، ایران در کراچی و کوئته عملیات‌هایی را به صورت پنهانی انجام داده بود و با به صورت حملات خمپاره‌ای در کنار مرز

محسن روحی‌صفت

معاون پیشین سفیر ایران در پاکستان

محمدحسین بنی‌اسدی

سرکنسول ایران در لاهور پاکستان

در روابط ایران و پاکستان بی‌اعتمادی ریشه‌داری وجود دارد که متأسفانه هیچ‌کس تلاش نمی‌کند این بی‌اعتمادی را به رسمیت بشناسد و برای آن راه علاج پیدا کند. مشکل دیگر این است که بسیاری از تصمیم‌سازان و سیاست‌گذاران شناخت کاملی نسبت به کشورهای همسایه ندارند و متأسفانه تصمیم‌گیران از تجربه کسانی که در این زمینه استخوان خرد کرده و تجربه کسب کرده‌اند، استفاده نمی‌کنند. نتیجه تصمیم‌هایی که بدون توجه به نظر

نظر
خواهی